

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4714/2542

นาง พรรณิดา อูระสุขโจทก์ นาง ปริง อูระสุข กับพวกจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1470, ป.พ.พ. มาตรา 1501, ป.พ.พ. มาตรา 1625, ป.พ.พ. มาตรา 897, ป.วิ.พ. มาตรา 249, ป.พ.พ. มาตรา 1501 ฉ, ป.พ.พ. มาตรา 1600

ย่อ / หลักกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1470 ที่กำหนดให้ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาประกอบด้วยสินส่วนตัวและสินสมรสนั้น หมายถึงทรัพย์สินที่สามีภริยามีอยู่ในขณะที่เป็นสามีภริยากัน เมื่อ ณ. ถึงแก่ความตาย การสมรสระหว่าง ณ. และโจทก์ย่อมสิ้นสุดลงตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1501 เงินชดเชยที่เกิดขึ้นเนื่องจากความตายของ ณ. และได้รับมาหลังจาก ณ. ถึงแก่ความตายไปแล้ว ไม่เป็นสินสมรสระหว่างสามีภริยา ทั้งสิทธิที่จะได้เงินค่าชดเชยนี้มีใช่เป็นเงินหรือสิทธิเรียกร้องที่ ณ. ได้มีอยู่แล้วในระหว่างมีชีวิตหรือขณะถึงแก่กรรมจึงมิใช่เป็นทรัพย์สินมรดกของ ณ. เมื่อระเบียบของจำเลยที่ 2 ผู้เป็นนายจ้างกำหนดให้ต้องนำเงินชดเชยมาหักหนี้สินที่ ณ. สามีโจทก์ซึ่งเป็นลูกจ้างมีต่อจำเลยที่ 2 ก่อน จำเลยที่ 2 จึงมีสิทธิที่จะหักหนี้ดังกล่าวได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากโจทก์ก่อน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1625 เป็นเพียงบทบัญญัติที่กำหนดให้มีการแบ่งทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่เพื่อแยกเป็นมรดกของผู้ตายกับทรัพย์สินของคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ แล้วนำมรดกของผู้ตายมาแบ่งปันให้แก่ทายาทเท่านั้น หาใช่เป็นการกำหนดให้ต้องมีการนำมรดกของผู้ตายมาชดใช้สินสมรสของคู่สมรสของผู้ตายไม่ สิทธิในการได้รับเงินเพื่อนช่วยเพื่อนเกิดขึ้นเนื่องจากความตายของ ณ. ซึ่งเป็นพนักงานของจำเลยที่ 2 มิใช่เป็นเงินหรือสิทธิเรียกร้องที่ ณ. มีอยู่แล้วในระหว่างมีชีวิตหรือขณะถึงแก่ความตาย แม้วิธีการที่จะได้รับเงินจำนวนนี้มาผู้ตายจะต้องเคยชำระเงินในอัตรา 10 บาท ต่อผู้เสียชีวิต 1 ราย ร่วมกับพนักงานของจำเลยที่ 2 คนอื่น ๆ เพื่อรวบรวมนำส่งให้แก่ทายาทของพนักงานผู้ถึงแก่ความตายรายก่อน ๆ ก็ตาม ก็มีใช่เป็นมรดกของ ณ. ดังนั้นโจทก์ซึ่งเป็นคู่สมรสของ ณ. จึงไม่มีสิทธิมาขอแบ่ง เงินประกันชีวิตเป็นเงินที่เกิดจากสัญญาระหว่าง ณ. กับบุคคลภายนอกและจำเลยที่ 2 เพื่อให้ใช้เงินแก่ผู้รับประโยชน์ คือ จำเลยที่ 1 สืบเนื่องจากความมรณะของณ. อันมีลักษณะเป็นการประกันชีวิตสิทธิตามสัญญาเกิดขึ้นเมื่อผู้ประกันชีวิตถึงแก่กรรม จึงมิใช่มรดกของ ณ. ที่มีอยู่ในขณะถึงแก่ความตาย แม้สัญญาประกันชีวิตที่ ณ. ระบุให้จำเลยที่ 1 ซึ่งมีใช่คู่สมรสเป็นผู้รับประโยชน์อันดับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 897 วรรคสอง ที่กำหนดไว้ว่าเฉพาะแต่จำนวนเงินเบี้ยประกันภัยซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้วนั้นจักเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของผู้เอาประกันภัยอันเจ้าหนี้จะเอาใช้หนี้ได้ เมื่อโจทก์มิได้ฟ้องเรียกเอาเบี้ยประกันภัยจำนวนดังกล่าว แต่โจทก์ฟ้องเพื่อเรียกเงินประกันชีวิตว่าโจทก์มีสิทธิกึ่งหนึ่ง ส่วนอีกกึ่งหนึ่งเป็นมรดกของ ณ. ที่จะตกแก่ทายาท ดังนี้ฎีกาของโจทก์ในส่วนเบี้ยประกันภัย จึงเป็นข้อที่มิได้กล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้นทั้งมิใช่ปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ต้องห้ามฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า โจทก์เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของนายณรงค์ชัย อูระสุขจำเลยที่ 1 เป็นมรดกของนายณรงค์ชัย จำเลยที่ 3 เป็นผู้จัดการของจำเลยที่ 2 และเป็นผู้บังคับบัญชาของนายณรงค์ชัย เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2536 นายณรงค์ชัยถึงแก่กรรมโดยมีสินสมรสเป็นเงินกู้ยืมที่นายณรงค์ชัยกู้มาจากจำเลยที่ 2 จำนวน 271,106.95 บาท เงินกู้ที่โจทก์กู้มาจากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูศรีสะเกษ จำกัด จำนวน 180,950 บาท เงินชดเชยและผลประโยชน์ของผู้ตายจำนวน 85,380 บาท เงินกองทุนเลี้ยงชีพจำนวน 25,490.43 บาท เงินเพื่อช่วยเพื่อนจำนวน 85,000 บาท และเงินประกันชีวิตของผู้ตายจำนวน 100,000 บาท ซึ่งโจทก์มีสิทธิได้รับกึ่งหนึ่ง ส่วนอีกกึ่งหนึ่งเป็นมรดกของผู้ตายที่แบ่งกันระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ 1 แต่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ร่วมกันนำเงินชดเชยและผลประโยชน์ของผู้ตายกับเงินกองทุนเลี้ยงชีพรวมเป็นเงิน 110,870.43 บาทที่นายณรงค์ชัยมีสิทธิได้รับไปหักชำระหนี้ที่นายณรงค์ชัยมีอยู่ต่อจำเลยที่ 2 กับมอบเงินเพื่อช่วยเพื่อนและเงินประกันชีวิตของผู้ตายให้แก่จำเลยที่ 1 เพียงผู้เดียว โดยไม่มีการแบ่งเป็นสินสมรสและมรดกให้แก่โจทก์ตามกฎหมายก่อน และจำเลยที่ 1 ยังปิดบังเงินช่วยงานศพจำนวน 50,000 บาทเศษ ซึ่งเป็นกองทุนมรดกของผู้ตาย นอกจากนี้จำเลยที่ 2 และที่ 3 ยังเรียกให้โจทก์ชำระหนี้แก่จำเลยที่ 2 แทนนายณรงค์ชัยไปบางส่วนด้วยการกระทำของจำเลยทั้งสามเป็นการหลอกลวงให้โจทก์รับภาระในหนี้เพียงผู้เดียว กับเป็นการปิดบังทรัพย์มรดก เงินที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 หักชำระหนี้รวมกับเงินที่ส่งมอบให้จำเลยที่ 1 เป็นเงิน 295,870.43 บาท กับเงินที่โจทก์ชำระหนี้แทนนายณรงค์ชัย จำนวน 20,550 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 316,420.43 บาท โจทก์ทวงถามให้จำเลยทั้งสามคืนเงินจำนวนดังกล่าว แต่จำเลยทั้งสามเพิกเฉย ขอให้บังคับจำเลยทั้งสามร่วมกันคืนเงินจำนวน 316,420.43 บาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี นับตั้งแต่วันฟ้องเป็นต้นไปให้แก่โจทก์และร่วมกับโจทก์เพื่อแบ่งสินสมรสและมรดก กับหักชำระหนี้ให้ถูกต้องต่อไปจำเลยทั้งสามให้การต่อสู้คดี ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์อุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ภาค 1 พิพากษายืนโจทก์ฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงเบื้องต้นฟังได้ว่า โจทก์กับนายณรงค์ชัย อูระสุขเป็นสามีภริยาโดยจดทะเบียนสมรสกัน เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2534 ไม่มีบุตรด้วยกันจำเลยที่ 1 เป็นมารดาของนายณรงค์ชัย จำเลยที่ 2 เป็นนิติบุคคลประกอบกิจการธนาคารโดยมีจำเลยที่ 3 เป็นผู้จัดการของจำเลยที่ 2 นายณรงค์ชัยเป็นพนักงานของจำเลยที่ 2 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2536 นายณรงค์ชัยถึงแก่กรรมทำให้มีสิทธิได้รับเงินชดเชยจำนวน 85,380 บาท เงินกองทุนเลี้ยงชีพ จำนวน 25,490.43 บาท เงินเพื่อช่วยเพื่อนจำนวน 85,000 บาท และเงินประกันชีวิต จำนวน 100,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 295,870.43 บาท จำเลยที่ 2 โดยจำเลยที่ 3 นำเงินชดเชยและเงินกองทุนเลี้ยงชีพดังกล่าวไปชำระหนี้ที่นายณรงค์ชัยเป็นหนี้จำเลยที่ 2 และจำเลยที่ 1 ได้รับเงินเพื่อช่วยเพื่อนและเงินประกันชีวิตมาแล้วคดีมีปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ว่า เงินชดเชยเงินกองทุนเลี้ยงชีพ เงินเพื่อช่วยเพื่อน และเงินประกันชีวิตดังกล่าวเป็นสินสมรสระหว่างนายณรงค์ชัยกับโจทก์ และเป็นมรดกของนายณรงค์ชัยที่โจทก์มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งบ้างหรือไม่ จะได้วินิจฉัยเป็นลำดับ เริ่มตั้งแต่เงินชดเชยจำนวน 85,380 บาท ที่โจทก์อ้างว่าเป็นเงินที่เกิดขึ้นตามสิทธิและผลประโยชน์ตามกฎหมายแรงงาน จึงเป็นสินสมรสและเป็นมรดกของนายณรงค์ชัยที่โจทก์มีสิทธิได้รับส่วนแบ่ง เห็นว่า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1470 ที่กำหนดให้ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาประกอบด้วยสินส่วนตัวและสินสมรสนั้น หมายถึงทรัพย์สินที่สามีภริยามีอยู่ในขณะที่เป็นสามีภริยากัน การที่นายณรงค์ชัยถึงแก่กรรมย่อมทำให้การสมรสระหว่างนายณรงค์ชัยกับโจทก์สิ้นสุดลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1501 ฉะนั้น เงินชดเชย ซึ่ง

เป็นเงินที่เกิดขึ้นเนื่องจากความตายของนายณรงค์ชัย และได้รับมาหลังจากนายณรงค์ชัยถึงแก่กรรมไปแล้วจึงไม่เป็นสินสมรสระหว่างนายณรงค์ชัยกับโจทก์ส่วนเงินชดเชยนี้จะเป็นมรดกของนายณรงค์ชัยหรือไม่เห็นว่าเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1600 ที่กำหนดให้ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตายตลอดทั้งสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เป็นมรดกของผู้ตายนั้น ทรัพย์สินหรือสิทธิเช่นนี้จะต้องเป็นของผู้ตายอยู่แล้วในขณะที่ผู้ตายถึงแก่กรรม แต่สิทธิที่จะได้เงินค่าชดเชยเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นเนื่องจากความตายของนายณรงค์ชัย มิใช่เป็นเงินหรือสิทธิเรียกร้องที่นายณรงค์ชัยมีอยู่แล้วในระหว่างมีชีวิตหรือขณะถึงแก่กรรม จึงมิใช่เป็นทรัพย์สินมรดกของนายณรงค์ชัยเช่นเดียวกัน บุคคลผู้มีสิทธิรับเงินชดเชยและเงื่อนไขการจ่ายเงินจึงต้องเป็นไปตามระเบียบที่จำเลยที่ 2 กำหนด เมื่อระเบียบของจำเลยที่ 2 กำหนดให้ต้องนำเงินชดเชยมาหักหนี้สินที่นายณรงค์ชัยมีต่อจำเลยที่ 2 ก่อน จำเลยที่ 2 จึงมีสิทธิที่จะหักหนี้ดังกล่าวได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากโจทก์ เมื่อปรากฏว่าหลังจากหักหนี้สินแล้วไม่มีเงินเหลืออยู่อีกเลย โจทก์จึงไม่มีสิทธิใด ๆ ในเงินชดเชยนี้สำหรับเงินกองทุนเลี้ยงชีพ จำนวน 25,490.43 บาท โจทก์ยอมรับว่าเป็นทรัพย์สินมรดกของนายณรงค์ชัย แต่โต้แย้งว่าทรัพย์สินมรดกดังกล่าวต้องหักค่าใช้จ่ายสินสมรสระหว่างโจทก์กับนายณรงค์ชัยครั้งหนึ่งก่อน โจทก์จึงมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งเป็นเงิน 12,745.21 บาท เห็นว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1625 เป็นเพียงบทบัญญัติที่กำหนดให้มีการแบ่งทรัพย์สินระหว่างผู้ตายกับคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่เพื่อแยกเป็นมรดกของผู้ตายกับทรัพย์สินของคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่แล้วนำมามรดกของผู้ตายมาแบ่งปันให้แก่ทายาทเท่านั้น หาใช่เป็นการกำหนดให้ต้องมีการนำมรดกของผู้ตายมาหักค่าใช้จ่ายสินสมรสของผู้ตายไม่ และโจทก์ก็เบิกความยอมรับว่าเงินกองทุนเลี้ยงชีพดังกล่าวโจทก์ได้รับจากจำเลยที่ 2 แล้วนำไปชำระหนี้เงินที่ผู้ตายกู้ยืมจำเลยที่ 2 ดังนั้น โจทก์จึงไม่มีสิทธิใด ๆ ในเงินกองทุนเลี้ยงชีพสำหรับเงินเพื่อช่วยเหลือเพื่อนจำนวน 85,000 บาท โจทก์อ้างว่าเป็นมรดกของนายณรงค์ชัยเพราะเป็นเงินที่นายณรงค์ชัยยินยอมให้จำเลยที่ 2 หักเงินเดือนของผู้ตายในอัตรา 10 บาท ต่อผู้เสียชีวิต 1 ราย เพื่อนำส่งให้แก่ทายาทของพนักงานผู้ถึงแก่กรรมนั้น เห็นว่า สิทธิในการได้รับเงินช่วยเหลือเพื่อนเกิดขึ้นเนื่องจากความตายของนายณรงค์ชัย มิใช่เป็นเงินหรือสิทธิเรียกร้องที่นายณรงค์ชัยมีอยู่แล้ว ในระหว่างมีชีวิตหรือขณะถึงแก่กรรม แม้วิธีการที่จะได้รับเงินจำนวนนี้มานายณรงค์ชัยจะต้องเคยชำระเงินในอัตรา 10 บาท ต่อผู้เสียชีวิต 1 ราย ร่วมกับพนักงานของจำเลยที่ 2 คนอื่น ๆ เพื่อรวบรวมนำส่งให้แก่ทายาทของพนักงานผู้ถึงแก่กรรมรายก่อน ๆ ก็ตาม ก็มีใช่เป็นมรดกของนายณรงค์ชัย โจทก์จึงไม่มีสิทธิมาขอแบ่งส่วนเงินประกันชีวิตจำนวน 100,000 บาท นั้น โจทก์อ้างว่านายณรงค์ชัยชำระเบี้ยประกันภัยโดยการให้จำเลยที่ 2 หักเงินจากเงินทุนเลี้ยงชีพที่จำเลยที่ 2 จ่ายให้นายณรงค์ชัยทุกปีเป็นจำนวน 418 บาทต่อปี ตั้งแต่ปี 2529 จนถึงปี 2536 ที่นายณรงค์ชัยถึงแก่กรรมรวม 8 ปี เป็นเงิน 3,344 บาท เบี้ยประกันภัยจำนวน 3,344 บาท ดังกล่าวจึงเป็นมรดกของนายณรงค์ชัยที่โจทก์มีสิทธิขอแบ่ง เห็นว่า เงินประกันชีวิตเป็นเงินที่เกิดจากสัญญาระหว่างผู้ตายกับบุคคลภายนอกและจำเลยที่ 2 เพื่อให้ใช้เงินแก่ผู้รับประโยชน์คือ จำเลยที่ 1 สืบเนื่องจากความมรณะของผู้ตายอันมีลักษณะเป็นการประกันชีวิต สิทธิตามสัญญาเกิดขึ้นเมื่อผู้ประกันชีวิตถึงแก่กรรม จึงมิใช่มรดกของผู้ตายที่มีอยู่ในขณะถึงแก่กรรมที่โจทก์จะใช้สิทธิแบ่งได้ที่โจทก์ฎีกาว่าเงินเบี้ยประกันชีวิตที่ผู้ตายให้หักจากเงินทุนเลี้ยงชีพที่จำเลยที่ 2 จ่ายแทนให้ผู้ตายทุกปีเป็นเงิน 418 บาท ต่อปี ตั้งแต่ปี 2529 ถึงปี 2536 รวม 8 ปีเป็นเงิน 3,344 บาท จึงเรียกเบี้ยประกันชีวิตจำนวน 3,344 บาท โดยอ้างว่า เป็นมรดกของผู้ตายที่โจทก์มีสิทธิขอแบ่งนั้น แม้สัญญาประกันชีวิต

ที่ผู้ตายระบุให้จำเลยที่ 1 ซึ่งมีใช้คู่สมรสเป็นผู้รับประโยชน์อันต้องบังคับตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 897 วรรคสอง ที่กำหนดไว้ว่า เฉพาะแต่จำนวนเงิน
เบี้ยประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ส่งไปแล้วนั้นจักเป็นสินทรัพย์ส่วนหนึ่งแห่งกองมรดกของ
ผู้เอาประกันภัยอันเจ้าหนี้จะเอาใช้หนี้ได้ แต่เนื่องจากโจทก์มิได้ฟ้องเรียกเอาเบี้ยประกันภัยจำนวน
3,344 บาท ดังกล่าว โดยกล่าวอ้างมาในคำฟ้องเพื่อเรียกเงินประกันชีวิตจำนวน 100,000 บาท ว่า
โจทก์มีสิทธิถึงหนึ่งส่วนอีกถึงหนึ่งเป็นมรดกของผู้ตายที่จะตกแก่ทายาท แต่จำเลยที่ 2 มอบเงิน
ประกันชีวิตแก่จำเลยที่ 1 เพียงผู้เดียวเป็นการไม่ชอบ ในส่วนเบี้ยประกันภัยจำนวน 3,344 บาท จึง
เป็นข้อที่มีได้กล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลชั้นต้น ทั้งมิใช่ปัญหาอันเกี่ยวข้องกับ
ความสงบเรียบร้อยของประชาชน ต้องห้ามฎีกาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา 249 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัยพิพากษายืน

องค์คณะ

ประสพสุข บุญเดช · วิเทพ ศิริพากย์ · สุเมธ ตังคจิวางกูร

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/4714/2542>